

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL JEAN RICHARD DE LA TOUR
prezentate la 17 mai 2023¹

Cauza C-402/22

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
împotriva
M.A.

[cerere de decizie preliminară formulată de Raad van State (Consiliul de Stat, Țările de Jos)]

„Trimitere preliminară – Directiva 2011/95/UE – Standarde referitoare la condițiile de acordare a statutului de refugiat sau a statutului conferit prin protecția subsidiară – Articolul 14 alineatul (4) litera (b) și alineatul (5) – Refuzul acordării statutului de refugiat – Resortisant al unei țări terțe care a comis o infracțiune deosebit de gravă – Noțiunea de «infracțiune deosebit de gravă»”

I. Introducere

1. Prezenta cerere de decizie preliminară privește interpretarea articolului 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate².

2. Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între M.A., resortisant al unei țări terțe, pe de o parte, și Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (secretarul de stat pentru justiție și securitate, Țările de Jos) (denumit în continuare „secretarul de stat”), pe de altă parte, în legătură cu decizia acestuia din urmă de a respinge cererea sa de protecție internațională.

3. Articolul 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95 prevede că statele membre pot revoca statutul acordat unui refugiat în cazul în care, ca urmare a faptului că a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă, reprezintă o amenințare pentru societatea respectivului stat membru în care se află.

4. În temeiul articolului 14 alineatul (5) din această directivă, într-o asemenea situație, statele membre pot decide și să nu acorde statutul de refugiat atunci când nu a fost încă luată o decizie. Decizia în discuție în litigiul principal a fost adoptată tocmai în temeiul acestei dispoziții.

¹ Limba originală: franceza.

² JO 2011, L 337, p. 9.

5. În Concluziile pe care le-am prezentat în cauzele AA (Refugiat care a săvârșit o infracțiune gravă) și Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Refugiat care a săvârșit o infracțiune gravă)³, am susținut interpretarea potrivit căreia articolul 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95 prevede două condiții cumulative pentru posibilitatea de care dispune un stat membru de a revoca statutul de refugiat. În această privință, am explicat motivele pentru care considerăm că existența unei condamnări definitive pentru o infracțiune deosebit de gravă constituie o condiție necesară, dar nu suficientă, pentru a permite unui stat membru să revoce statutul respectiv.

6. În aceste concluzii, am indicat de asemenea motivele pentru care apreciem că amenințarea reprezentată de persoana condamnată, în momentul adoptării unei decizii de revocare a statutului de refugiat, trebuie să fie reală, actuală și suficient de gravă pentru societatea statului membru în cauză. Am precizat de asemenea că o decizie de revocare a statutului de refugiat trebuie, în opinia noastră, să respecte principiul proporționalității și, în sens mai larg, drepturile fundamentale ale persoanei în cauză, astfel cum sunt garantate de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

7. În schimb, în măsura în care niciuna dintre întrebările adresate de instanțele de trimitere în cauzele C-663/21 și C-8/22 nu privea în mod direct semnificația condiției potrivit căreia resortisantul în cauză al unei țări terțe trebuie să fi fost „condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă”, nu am luat poziție cu privire la acest aspect.

8. În prezenta cauză, Raad van State (Consiliul de Stat, Țările de Jos) solicită în mod expres Curții să se pronunțe cu privire la aspectul respectiv în prima sa întrebare preliminară în legătură cu o decizie de respingere a unei cereri de protecție internațională.

9. La cererea Curții, prezentele concluzii se vor concentra asupra acestei prime întrebări preliminare, prin care instanța de trimitere urmărește să obțină din partea Curții precizări cu privire la criteriile care permit definirea noțiunii de „infracțiune deosebit de gravă”, în sensul articolului 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95.

10. Vom prezenta, în considerațiile care urmează, motivele pentru care apreciem că această dispoziție ar trebui interpretată în sensul că reprezintă o „infracțiune deosebit de gravă”, în sensul dispoziției menționate, o infracțiune care se caracterizează printr-un grad excepțional de gravitate. Vom preciza metoda și criteriile care ar trebui, în opinia noastră, să permită statelor membre să aprecieze existența unei astfel de infracțiuni.

³ C-663/21 și C-8/22, EU:C:2023:114.

II. Cadrul juridic

A. Dreptul internațional

11. Articolul 33 din Convenția privind statutul refugiaților⁴, astfel cum a fost completată prin Protocolul privind statutul refugiaților⁵ (denumită în continuare „Convenția de la Geneva”), prevede:

„1. Niciun stat contractant nu va expulza sau returna în niciun fel un refugiat peste frontierele teritoriilor unde viața sau libertatea sa ar fi amenințate pe motiv de rasă, religie, naționalitate, apartenența la un anumit grup social sau opinii politice.

2. Beneficiul prezentei dispoziții nu va putea totuși fi invocat de către un refugiat față de care ar exista motive serioase de a fi considerat ca un pericol pentru securitatea țării unde se găsește sau care, fiind condamnat definitiv pentru o crimă sau un delict deosebit de grav, constituie o amenințare pentru comunitatea țării respective.”

B. Dreptul Uniunii

12. Articolul 12 alineatul (2) din Directiva 2011/95 prevede:

„Orice resortisant al unei țări terțe sau orice apatrid este exclus de la recunoașterea statutului de refugiat atunci când există motive întemeiate pentru a crede că:

- (a) a comis o infracțiune împotriva păcii, o crimă de război sau o crimă împotriva umanității în sensul instrumentelor internaționale elaborate pentru a prevedea dispoziții privind astfel de infracțiuni;
- (b) a comis o infracțiune gravă de drept comun în afara țării de refugiere înainte de a fi admis ca refugiat și anume înainte de data obținerii permisului de ședere eliberat pe baza statutului de refugiat [...];
- (c) s-a făcut vinovat de acte contrare scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite [...].”

13. Articolul 14 alineatele (4) și (5) din această directivă prevede:

„(4) Statele membre pot revoca statutul acordat unui refugiat de către o autoritate guvernamentală, administrativă, judiciară sau cvasijudiciară, pot dispune încetarea sau pot refuza reînnoirea acestuia în cazul în care:

- (a) există motive rezonabile de a-l considera un pericol pentru siguranța statului membru în care se află;

⁴ Semnată la Geneva la 28 iulie 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, p. 150, nr. 2545 (1954)] și intrată în vigoare la 22 aprilie 1954.

⁵ Încheiat la New York la 31 ianuarie 1967 și intrat în vigoare la 4 octombrie 1967.

(b) ca urmare a faptului că a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă, reprezintă o amenințare pentru societatea respectivului stat membru.

(5) În situațiile descrise la alineatul (4), statele membre pot decide să nu acorde statutul de refugiat atunci când nu a fost încă luată o decizie.”

14. Articolul 17 alineatul (1) litera (b) din directiva menționată este redactat astfel:

„Un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid este exclus din categoria persoanelor eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară în cazul în care există motive întemeiate pentru a crede că:

[...]

(b) a comis o infracțiune gravă de drept comun.”

15. Articolul 21 alineatele (1) și (2) din aceeași directivă are următorul cuprins:

„(1) Statele membre respectă principiul nereturnării în temeiul obligațiilor internaționale.

(2) Atunci când aceasta nu le este interzisă în temeiul obligațiilor internaționale menționate la alineatul (1), statele membre pot returna un refugiat, indiferent dacă acesta este recunoscut oficial sau nu, în cazul în care:

(a) există motive rezonabile pentru a-l considera un pericol pentru siguranța statului membru în care se află; sau

(b) ca urmare a faptului că a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă, reprezintă o amenințare pentru societatea respectivului stat membru.”

C. Dreptul neerlandez

16. Articolul C2/7.10.1 din Vreemdelingencirculaire 2000 (Circulara din anul 2000 privind străinii), intitulat „Ordinea publică ca motiv de refuz”, precizează:

„La aprecierea unei cereri de permis de ședere temporară pentru azil, Immigratie – en Naturalisatiedienst [Serviciul pentru imigrație și naturalizare, Țările de Jos (denumit în continuare „IND”)] examinează dacă resortisantul străin reprezintă o amenințare pentru ordinea publică sau siguranța națională. Atunci când resortisantul străin este refugiat în sensul Convenției [de la Geneva], IND apreciază dacă există o infracțiune deosebit de gravă [...]

IND apreciază dacă există o infracțiune (deosebit de) gravă de la caz la caz, pe baza tuturor elementelor de fapt și de drept relevante. În această privință, ia în orice caz în considerare împrejurările specifice invocate de resortisantul străin care se raportează la natura și la gravitatea încălcării, precum și timpul care s-a scurs de la data faptelor.

[...]

IND apreciază chestiunea existenței unei infracțiuni (deosebit de) grave, verificând dacă, în total, suma pedepselor aplicate se ridică cel puțin la standardul aplicabil. În acest cadru, se acordă o mare importanță circumstanțelor individuale, între altele stabilirea proporției infracțiunilor care reprezintă o amenințare pentru societate. În orice caz, cel puțin una dintre condamnări va trebui să fie legată de o infracțiune care reprezintă o astfel de amenințare.

Pentru a stabili dacă suma pedepselor aplicate se ridică la standardul aplicabil, IND ia, în orice caz, în considerare partea executorie necondiționată a pedepselor.

În cadrul aprecierii, acesta ia în considerare partea condiționată a pedepselor în cazul și în măsura în care se pun (de asemenea) în discuție:

- infracțiuni legate de stupefiante, infracțiuni cu caracter sexual și infracțiuni săvârșite cu violență;
- trafic de ființe umane; sau
- săvârșirea, pregătirea sau facilitarea unei infracțiuni de terorism.

Pentru a aprecia existența unei amenințări la adresa ordinii publice sau a siguranței naționale, IND ia de asemenea în considerare condamnările la pedeapsă de muncă de interes general. Acesta calculează standardul aplicabil pe baza următoarelor elemente:

- durata pedepsei alternative privative de libertate pe care instanța a pronunțat-o;
- durata pedepsei privative de libertate pe care instanța a pronunțat-o pentru cazul în care resortisantul străin nu execută în mod corespunzător o pedeapsă de muncă de interes general la care a fost condamnat; și
- pentru orice durată de două ore [de muncă de interes general aplicată] prin ordonanță penală: o zi de pedeapsă privativă de libertate.

[...]

Ordinea publică atunci când resortisantul străin este un refugiat în sensul Convenției [de la Geneva]

IND nu acordă un permis de ședere temporară pentru azil unui resortisant străin care îndeplinește toate condițiile următoare:

- acesta îndeplinește condițiile pentru a beneficia de un permis de ședere temporară pentru azil [...]; și
- a fost condamnat pentru o «infracțiune deosebit de gravă» și reprezintă o «amenințare pentru societate».

Existența unei «infrațțiuni deosebit de grave» este reținută atunci când sunt îndeplinite toate condițiile următoare:

- resortisantul străin a făcut obiectul unei condamnări definitive prin care i s-a aplicat o pedeapsă sau o măsură privativă de libertate; și
- durata pedepsei sau a măsurii aplicate totalizează cel puțin zece luni.

IND ia de asemenea în considerare, în această apreciere, infrațțiunile care au fost săvârșite în străinătate. În această privință, pe baza informațiilor furnizate de Openbaar Ministerie [Ministerul Public, Țările de Jos], IND apreciază care ar fi consecințele aferente acestor infrațțiuni în dreptul neerlandez dacă ar fi fost săvârșite și pedepsite în Țările de Jos.

IND evaluează amenințarea pentru societate de la caz la caz, precum și pe baza tuturor elementelor de fapt și de drept relevante.

La aprecierea «amenințării pentru societate» pe care o reprezintă resortisantul străin, IND ia în orice caz în considerare printre altele următoarele aspecte:

- natura infrațțiunii; și
- pedeapsa aplicată.

IND apreciază amenințarea pe care resortisantul străin o reprezintă pentru societate întemeindu-se pe situația existentă la momentul aprecierii cererii (apreciere «*ex nunc*»).

În orice caz, IND poate admite o amenințare pentru societate în caz de:

- infrațțiuni legate de stupefiante, infrațțiuni cu caracter sexual și infrațțiuni săvârșite cu violență;
- incendiu criminal;
- trafic de ființe umane;
- trafic de arme, de muniții și de explozibili; și
- trafic de organe și de țesuturi de origine umană.

[...]

III. Situația de fapt din litigiul principal și întrebările preliminare

17. M.A. a introdus, la 5 iulie 2018, o a patra cerere de protecție internațională în Țările de Jos.

18. Secretarul de stat a respins această cerere prin decizia din 12 iunie 2020. În această decizie, el a considerat că M.A. avea o temere fondată de a fi persecutat în țara sa de origine, dar fusese condamnat printr-o hotărâre definitivă pentru o infrațțiune deosebit de gravă și, prin urmare, reprezenta o amenințare pentru societate.

19. Secretarul de stat s-a întemeiat, în această privință, pe faptul că M.A. fusese condamnat, în anul 2018, printr-o hotărâre rămasă definitivă, la o pedeapsă cu închisoarea de 24 de luni⁶ pentru săvârșirea, în decursul aceleiași serii, a trei agresiuni sexuale, a unei tentative de agresiune sexuală și a unui furt al unui telefon mobil.

20. M.A. a introdus o acțiune împotriva deciziei din 12 iunie 2020.

21. Prin hotărârea din 13 iulie 2020, rechtbank Den Haag (Tribunalul din Haga, Țările de Jos) a anulat această decizie, pentru motivul că secretarul de stat nu a motivat suficient, pe de o parte, că actele săvârșite de M.A. erau de o asemenea gravitate încât justificau refuzul de a acorda statutul de refugiat și, pe de altă parte, că M.A. reprezenta un pericol real, actual și suficient de grav pentru un interes fundamental al societății.

22. Secretarul de stat a declarat apel împotriva acestei hotărâri la Raad van State (Consiliul de Stat). În susținerea apelului respectiv, acesta arată, în primul rând, că faptele reproșate lui M.A. trebuie considerate o infracțiune unică care reprezintă o infracțiune deosebit de gravă, în raport cu natura acestor fapte, cu pedeapsa aplicată și cu efectul perturbator al faptelor respective pentru societatea neerlandeză. El susține, în al doilea rând, că condamnarea lui M.A. pentru o infracțiune deosebit de gravă demonstrează în principiu că acesta reprezintă o amenințare pentru societate.

23. M.A. arată, la rândul său, că secretarul de stat a reținut în mod greșit nivelul pedepsei pronunțate ca bază de plecare pentru examinarea și aprecierea aspectului dacă infracțiunea era deosebit de gravă. Fiecare caz ar trebui să facă obiectul unei aprecieri individuale, ceea ce metoda urmată de secretarul de stat nu ar permite. M.A. subliniază de asemenea că agresiunea sexuală reprezintă forma cea mai ușoară a unui atentat contra bunelor moravuri. În plus, în ceea ce privește condiția referitoare la existența unei amenințări pentru societate, M.A. consideră că aprecierea reținută de rechtbank Den Haag (Tribunalul din Haga) este corectă.

24. Instanța de trimitere consideră că, pentru a se pronunța cu privire la apelul menționat, are nevoie de precizări cu privire la împrejurările pe baza cărora statele membre trebuie să stabilească dacă un resortisant al unei țări terțe a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă. Aceasta are îndoieli printre altele cu privire la posibilitatea ca soluția reținută de Curte în Hotărârea din 13 septembrie 2018, Ahmed⁷, în legătură cu articolul 17 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2011/95, să fie transpusă articolului 14 alineatul (4) litera (b) din aceasta, în condițiile în care primul articol vizează o „infracțiune gravă de drept comun”, în timp ce al doilea articol menționează o „infracțiune deosebit de gravă”.

25. Pe de altă parte, având în vedere dezacordul dintre părți cu privire la domeniul de aplicare al noțiunii de „amenințare pentru societate”, instanța de trimitere își însușește întrebările preliminare adresate de Conseil d'État (Consiliul de Stat, Belgia) în cauza C-8/22⁸.

⁶ Din care opt luni cu suspendare, după cum pare să reiasă din observațiile prezentate de M.A. și de guvernul neerlandez.

⁷ C-369/17, denumită în continuare „Hotărârea Ahmed”, EU:C:2018:713.

⁸ A se vedea nota de subsol 3 din prezentele concluzii.

26. În aceste condiții, Raad van State (Consiliul de Stat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curtii următoarele întrebări preliminare:

- „1) a) Când este o infracțiune atât de «deosebit de gravă», în sensul articolului 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva [2011/95], încât un stat membru poate refuza statutul de refugiat unei persoane care are nevoie de protecție internațională?
- b) Criteriile care se aplică pentru «infracțiunea gravă» în sensul articolului 17 alineatul (1) litera (b) din Directiva [2011/95], astfel cum sunt menționate la punctul 56 din Hotărârea [Ahmed], sunt relevante pentru a evalua dacă este vorba despre o «infracțiune deosebit de gravă»? În caz afirmativ, există alte criterii suplimentare care fac ca o infracțiune să fie «deosebit» de gravă?
- 2) Articolul 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva [2011/95] trebuie interpretat în sensul că prevede că amenințarea pentru societate este dovedită prin simplul fapt că beneficiarul statutului de refugiat a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă sau trebuie interpretat în sensul că prevede că simpla condamnare printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă nu este suficientă pentru a stabili existența unei amenințări pentru societate?
- 3) În cazul în care simpla condamnare printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă nu este suficientă pentru a stabili existența unei amenințări pentru societate, articolul 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva [2011/95] trebuie interpretat în sensul că impune ca statul membru să demonstreze că, după condamnarea sa, solicitantul continuă să reprezinte o amenințare pentru societate? Statul membru trebuie să stabilească faptul că această amenințare este reală și actuală sau este suficientă existența unei amenințări potențiale? Articolul 14 alineatul (4) litera (b) din [această directivă], luat în considerare izolat sau coroborat cu principiul proporționalității, trebuie interpretat în sensul că permite revocarea statutului de refugiat numai dacă această revocare este proporțională, iar amenințarea pe care o reprezintă beneficiarul acestui statut este suficient de gravă pentru a justifica revocarea respectivă?
- 4) În cazul în care statul membru nu trebuie să demonstreze că, după condamnarea sa, solicitantul continuă să reprezinte o amenințare pentru societate și că această amenințare este reală, actuală și suficient de gravă pentru a justifica revocarea statutului de refugiat, articolul 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva [2011/95] trebuie interpretat în sensul că implică faptul că amenințarea pentru societate este dovedită, în principiu, prin faptul că beneficiarul statutului de refugiat a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă, dar că acesta poate demonstra că nu reprezintă sau nu mai reprezintă o asemenea amenințare?”

27. M.A., guvernele neerlandez și maghiar, precum și Comisia Europeană au depus observații scrise.

IV. Analiză

28. Prin intermediul primei întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la domeniul de aplicare al articolului 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95 pentru a stabili metoda și criteriile potrivit cărora trebuie definită noțiunea de „infrațione deosebit de gravă”, în sensul dispoziției menționate.

29. Această instanță urmărește în special să afle dacă cerințele și parametrii care trebuie luați în considerare pentru a concluziona că o persoană a comis o „infrațione gravă de drept comun”, în sensul articolului 17 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2011/95, astfel cum reiese printre altele din Hotărârea Ahmed, sunt de asemenea relevanți pentru a decide dacă o persoană a comis o „infrațione deosebit de gravă”, în sensul articolului 14 alineatul (4) litera (b) din această directivă.

30. Amintim că existența unei infrațiuni deosebit de grave reprezintă o condiție necesară – deși nu suficientă – pentru a pune în aplicare posibilitatea de revocare sau de refuz al acordării statutului de refugiat de care dispun statele membre în temeiul acestei dispoziții sau al articolului 14 alineatul (5) din Directiva 2011/95.

31. Subliniem că nici articolul 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95, nici vreo altă dispoziție din aceasta nu cuprinde o definiție a noțiunii de „infrațione deosebit de gravă”.

32. Trebuie să se constate de asemenea că articolul 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95 nu face trimitere la dreptul statelor membre pentru a defini noțiunea de „infrațione deosebit de gravă”, care figurează în dispoziția menționată. Or, atât din cerința aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și din cea a principiului egalității rezultă că termenii unei dispoziții a acestui drept care nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul său de aplicare trebuie, în mod normal, să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă⁹.

33. Precizăm în această privință că reținerea unei interpretări autonome și uniforme a noțiunii de „infrațione deosebit de gravă”, în sensul articolului 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95, nu trebuie să conducă la privarea statelor membre de puterea lor de apreciere în materie de definire a politicilor lor penale respective. Cu alte cuvinte, nu este vorba despre încercarea de a uniformiza politicile penale ale statelor membre pe o cale deturnată. O asemenea interpretare urmărește numai să asigure că aprecierea condiției referitoare la gravitatea deosebită a unei infrațiuni, care figurează în această dispoziție, se întemeiază pe o metodă și pe criterii comune pentru a garanta că exercitarea posibilității de revocare sau de refuz al acordării statutului de refugiat se încadrează în aceleași limite în toate statele membre.

34. Pe scurt, nu este vorba despre negarea diferențelor de concepții în materie de politici penale care pot exista între statele membre. Scopul este de a pune la dispoziția autorităților competente instrumentele necesare pentru a stabili, pe o bază comună, gravitatea deosebită a unei infrațiuni.

⁹ A se vedea în special Hotărârea Ahmed (punctul 36 și jurisprudența citată), Hotărârea din 31 martie 2022, Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl și alții (Internarea unui solicitant de azil într-un spital de psihiatrie) (C-231/21, EU:C:2022:237, punctul 42 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea din 12 ianuarie 2023, TP (Editor audiovizual pentru televiziunea publică) (C-356/21, EU:C:2023:9, punctul 34 și jurisprudența citată).

35. Acestea fiind precizate, din moment ce Directiva 2011/95 nu definește termenii „infrațione deosebit de gravă”, aceștia trebuie interpretați în conformitate cu sensul lor obișnuit în limbajul curent, ținând seama și de contextul în care sunt utilizați și de obiectivele urmărite de reglementarea din care fac parte¹⁰.

36. În ceea ce privește termenul „infrațione”, acesta trebuie înțeles, în opinia noastră, ca raportându-se în general la o încălcare prevăzută de dreptul penal al statului membru în cauză, fără a fi limitat la categorii specifice de încălcări.

37. În realitate, criteriul distinctiv care permite limitarea domeniului de aplicare al noțiunii de „infrațione deosebit de gravă” se referă la gradul de gravitate a încălcării în cauză. Astfel, numai infrațiunile care ating un grad deosebit de gravitate pot permite statelor membre să pună în aplicare posibilitatea de care dispun de a revoca sau de a refuza acordarea statutului de refugiat.

38. În ceea ce privește sensul obișnuit al expresiei „deosebit de gravă”, aceasta desemnează în limbajul curent un grad de gravitate care prezintă, prin amploarea sa, un caracter neobișnuit sau puțin comun și care poate, în consecință, să fie calificat drept „excepțional”. Prin urmare, această expresie este sinonimă cu „excepțional de gravă”, „extraordinar de gravă” sau „extrem de gravă”.

39. Rezultă că o „infrațione deosebit de gravă” este o infrațione care se caracterizează prin anumite trăsături specifice care permit situarea acesteia în categoria celor mai grave infrațiuni.

40. Acest lucru ne determină să considerăm că o „infrațione deosebit de gravă”, în sensul articolului 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95, este o infrațione care se caracterizează prin gravitatea excepțională care îi este recunoscută în statul membru care dorește să își exercite posibilitatea de revocare sau de refuz al acordării statutului de refugiat.

41. Luarea în considerare a contextului în care se înscrie dispoziția menționată permite, în opinia noastră, confirmarea acestor prime elemente de analiză.

42. În această privință, subliniem că acel context trebuie să conducă la reținerea unei interpretări stricte a dispoziției respective.

43. Într-adevăr, amintim că statutul de refugiat trebuie să fie acordat unei persoane atunci când aceasta îndeplinește standardele minime stabilite de dreptul Uniunii. Astfel, în temeiul articolului 13 din Directiva 2011/95, statele membre acordă statutul de refugiat oricărui resortisant al unei țări terțe sau oricărui apatrid care îndeplinește condițiile necesare pentru a fi considerat refugiat în conformitate cu capitolele II și III din directiva respectivă.

44. Or, articolul 14 alineatul (4) litera (b) și alineatul (5) din Directiva 2011/95 prevede o cauză de revocare sau de refuz al acordării statutului de refugiat, care constituie o excepție de la regula generală prevăzută la articolul 13 din această directivă și care are ca efect limitarea drepturilor și a beneficiilor prevăzute în capitolul VII din directiva menționată. Această cauză de revocare sau de refuz al acordării statutului de refugiat trebuie, așadar, în opinia noastră, ca normă derogatorie, să fie interpretată în mod strict, ceea ce înseamnă că nu poate fi aplicată decât atunci când autoritatea competentă demonstrează că resortisantul în cauză al unei țări terțe a fost condamnat definitiv pentru o infrațione care se caracterizează printr-o gravitate excepțională.

¹⁰ A se vedea în special Hotărârea din 12 ianuarie 2023, TP (Editor audiovizual pentru televiziunea publică) (C-356/21, EU:C:2023:9, punctul 35 și jurisprudența citată).

45. Comparația cu alte dispoziții din Directiva 2011/95 permite, în opinia noastră, confirmarea acestei interpretări. Sunt astfel vizate, printre cauzele de excludere de la recunoașterea statutului de refugiat, comiterea unei „infrațiuni grave de drept comun” la articolul 12 alineatul (2) litera (b) din această directivă și, printre cauzele de excludere de la beneficiul protecției subsidiare, comiterea unei „infrațiuni grave” la articolul 17 alineatul (1) litera (b) din directiva menționată. Vizând o „infrațiune deosebit de gravă” la articolul 14 alineatul (4) litera (b) din aceeași directivă, legiuitorul Uniunii a intenționat în mod vădit să limiteze domeniul de aplicare al acestei dispoziții, impunând nu numai ca gradul de gravitate care este cerut de dispoziția menționată să fie superior celui care este impus pentru punerea în aplicare a cauzelor de excludere, dar și să fie vorba despre un grad excepțional de gravitate. Observăm de altfel că acest legiuitor a reținut expresia „deosebit de gravă”, iar nu „foarte gravă”.

46. Pe de altă parte, asemenea celor indicate de Curte în privința motivului corespunzător care figurează la articolul 21 alineatul (2) din Directiva 2011/95, care permite returnarea unui refugiat, trebuie să se considere că articolul 14 alineatul (4) litera (b) din această directivă supune revocarea statutului de refugiat unor condiții riguroase întrucât, în special, numai un refugiat care a fost condamnat în ultimă instanță pentru o „infrațiune deosebit de gravă” poate fi considerat ca reprezentând o „amenințare pentru societatea respectivului stat membru”¹¹. Aceste condiții riguroase sunt în concordanță cu consecințele importante pe care le implică revocarea sau refuzul acordării statutului de refugiat, și anume că persoana în cauză nu va dispune sau nu va mai dispune de toate drepturile și avantajele prevăzute în capitolul VII din directiva respectivă, acestea fiind asociate statutului amintit¹².

47. Interpretarea care constă în limitarea domeniului de aplicare al articolului 14 alineatul (4) litera (b) și alineatul (5) din Directiva 2011/95 la infrațiunile care prezintă un grad de gravitate excepțional ne pare de asemenea conformă cu cea reținută de articolul 33 alineatul 2 din Convenția de la Geneva, care prevede printre altele că principiul nereturnării nu poate fi invocat de un refugiat „care, fiind condamnat definitiv pentru o crimă sau un delict deosebit de grav, constituie o amenințare pentru comunitatea țării [în care se află]”. Subliniem în această privință că, chiar dacă dispoziția amintită are un obiect diferit, întrucât prevede excepții de la principiul nereturnării, este cert că ea a constituit sursa motivelor de revocare sau de refuz al acordării statutului de refugiat menționate de legiuitorul Uniunii la articolul 14 alineatele (4) și (5) din Directiva 2011/95. Prin urmare, ne pare oportun să se ia în considerare interpretarea articolului 33 alineatul 2 din această convenție care constituie, după cum reiese din considerentele (4), (23) și (24) ale directivei menționate, elementul-cheie al sistemului juridic internațional de protecție a refugiaților¹³.

48. Într-un mod mai general, apreciem că, întrucât ipotezele prevăzute la articolul 14 alineatele (4) și (5) din Directiva 2011/95, în care statele membre pot proceda la revocarea sau la refuzul acordării statutului de refugiat, corespund în esență celor în care statele membre pot proceda la returnarea unui refugiat în temeiul articolului 21 alineatul (2) din această directivă și al articolului 33 alineatul 2 din Convenția de la Geneva, motivele menționate în dispozițiile respective ar trebui interpretate în același mod.

¹¹ A se vedea Hotărârea din 24 iunie 2015, T. (C-373/13, EU:C:2015:413, punctul 72).

¹² A se vedea Hotărârea din 14 mai 2019, M și alții (Revocarea statutului de refugiat) (C-391/16, C-77/17 și C-78/17, EU:C:2019:403, punctul 99).

¹³ A se vedea în special Hotărârea din 14 mai 2019, M și alții (Revocarea statutului de refugiat) (C-391/16, C-77/17 și C-78/17, EU:C:2019:403, punctul 81, precum și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea, în ceea ce privește necesitatea de a interpreta dispozițiile Directivei 2011/95 cu respectarea Convenției de la Geneva, Hotărârea Ahmed (punctul 41 și jurisprudența citată).

49. Or, interpretarea articolului 33 alineatul 2 din Convenția de la Geneva pare să se alăture celei pe care o avem în vedere cu privire la articolul 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95, și anume că o infracțiune „deosebit de gravă” este o infracțiune care prezintă un grad excepțional de gravitate.

50. În ceea ce privește termenul „crimă”, am indicat deja că acesta poate avea semnificații diferite în legislațiile naționale, ceea ce a fost subliniat în cadrul interpretării articolului 33 alineatul 2 din Convenția de la Geneva¹⁴. Astfel, aplicabilitatea acestei dispoziții depinde nu de încadrarea actului pentru care o persoană a fost condamnată într-o anumită categorie a dreptului penal național, ci mai degrabă de constatarea că este vorba despre un act „deosebit de grav” și interpretat ca atare de acest drept¹⁵.

51. Pe de altă parte, caracterul excepțional al punerii în aplicare a articolului 33 alineatul 2 din Convenția de la Geneva a putut fi subliniat¹⁶. Din această perspectivă, „infracțiunea deosebit de gravă” constituie o variantă a „infracțiunii grave”, limitată la „situații excepționale”¹⁷. Cerința unei „infracțiuni deosebit de grave”, prin dimensiunea limitativă pe care o exprimă, este în concordanță cu necesitatea de a reține un prag de aplicabilitate deosebit de ridicat al excepției de la principiul nereturnării conținute la articolul 33 alineatul 2 din Convenția de la Geneva¹⁸.

52. Obiectivul principal al Directivei 2011/95, care este să se asigure că toate statele membre pun în aplicare criteriile comune de identificare a persoanelor care au o nevoie reală de protecție internațională și să garanteze un nivel minim de beneficii respectivelor persoane în toate statele membre¹⁹, pledează de asemenea, în opinia noastră, în favoarea unei interpretări care limitează domeniul de aplicare al articolului 14 alineatul (4) litera (b) și alineatul (5) din aceasta la cazuri excepționale, cu alte cuvinte la actele sancționate cel mai sever și la cele mai grave forme de criminalitate în cadrul statului membru în cauză.

53. Odată făcute aceste precizări, trebuie să se analizeze în prezent metoda și criteriile care permit statelor membre să stabilească existența unei „infracțiuni deosebit de grave”, în sensul articolului 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95.

¹⁴ A se vedea, în privința articolului 33 alineatul 2 din Convenția de la Geneva, „The refugee Convention, 1951: the Travaux préparatoires analysed with a Commentary by Dr. Paul Weis”, p. 246, disponibilă la următoarea adresă de internet: <https://www.unhcr.org/protection/travaux/4ca34be29/refugee-convention-1951-travaux-preparatoires-analysed-commentary-dr.-paul.html>. Autorul arată că, „[i]n ceea ce privește activitățile infracționale, termenul «crimă» nu trebuie înțeles în sensul tehnic al unui cod penal, ci înseamnă doar o infracțiune gravă” (traducere liberă). A se vedea, de asemenea, în privința articolului 1 secțiunea F litera b) din Convenția de la Geneva, Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR), *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, punctul 155, p. 36, în care se arată că „termenul «crimă» are conotații diferite în diferitele sisteme juridice. În unele țări, cuvântul «crimă» desemnează doar infracțiuni grave. În alte țări, acesta poate include orice, de la furtul simplu la omor” (traducere liberă).

¹⁵ A se vedea, în privința articolului 33 alineatul 2 din Convenția de la Geneva, comentariul acestei convenții publicat în 1997 de Divizia pentru protecție internațională a UNHCR, disponibil la următoarea adresă de internet: <https://www.unhcr.org/3d4ab5fb9.pdf> (p. 142). Din acest punct de vedere, diferența dintre, pe de o parte, versiunea în limba franceză a articolului 33 alineatul 2 din Convenția de la Geneva, care menționează „crime ou délit”, și, pe de altă parte, versiunea în limba engleză, care utilizează termenul „crime”, trebuie relativizată, în măsura în care prezintă importanță existența unei condamnări pentru o infracțiune deosebit de gravă.

¹⁶ A se vedea Grahl-Madsen, A., „Expulsion of Refugees”, în Macalister-Smith, P., și Alfredsson, G., *The Land Beyond: Collected Essays on Refugee Law and Policy*, Martinus Nijhoff Publishers, Haga, 2001, p. 7-16. Potrivit autorului, „[e]ste posibil să se afirme cu certitudine că returnarea unui refugiat în temeiul articolului 33 [din Convenția de la Geneva] este o măsură excepțională la care ar trebui să se recurgă numai în cazul unor circumstanțe excepționale” (traducere liberă) (p. 14).

¹⁷ A se vedea *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, citat la nota de subsol 14 din prezentele concluzii, p. 36, punctul 154.

¹⁸ A se vedea Chetail, V., „Le principe de non-refoulement et le statut de réfugié en droit international”, în *La Convention de Genève du 28 juillet 1951 relative au statut des réfugiés 50 ans après: bilan et perspectives*, Bruylant, Bruxelles, 2001, p. 3-61, în special p. 44.

¹⁹ A se vedea considerentul (12) al Directivei 2011/95.

54. Jurisprudența Curții conține, în această privință, o serie de concluzii care ne par, în mare măsură, să poată fi aplicate prin analogie, dar care necesită totuși să fie completate.

55. În ceea ce privește *metoda*, din această jurisprudență reiese că autoritatea competentă a statului membru vizat nu se poate prevala de cauza de excludere prevăzută la articolul 12 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2011/95 și la articolul 17 alineatul (1) litera (b) din această directivă, care se referă la săvârșirea de către solicitantul de protecție internațională a unei „infrațiuni grave”, decât după ce a efectuat, în fiecare caz individual, o evaluare a faptelor precise despre care are cunoștința pentru a stabili dacă există motive întemeiate pentru a considera că actele săvârșite de persoana în cauză, care îndeplinește, pe de altă parte, criteriile pentru obținerea statutului solicitat, se încadrează în această cauză de excludere, aprecierea gravității infrațiunii în cauză necesitând o examinare completă a tuturor împrejurărilor specifice cazului individual vizat²⁰.

56. Considerăm că metoda astfel definită este compatibilă cu stabilirea de către statele membre, în interesul securității juridice, a unor praguri de pedepse minime pentru a permite punerea în aplicare a posibilității de revocare sau de refuz al acordării statutului de refugiat de care dispun în temeiul articolului 14 alineatul (4) litera (b) și alineatul (5) din Directiva 2011/95²¹. Statele membre pot decide, de asemenea, să rezerve utilizarea acestei posibilități pentru anumite tipuri de infrațiuni. În fiecare caz, trebuie să se excludă însă orice automatism în ceea ce privește punerea în aplicare a posibilității respective²². Prin urmare, o evaluare a tuturor împrejurărilor individuale trebuie efectuată în mod sistematic, indiferent dacă statele membre au prevăzut sau nu un prag al pedepsei. O asemenea evaluare este importantă și dificilă mai ales având în vedere că se pedepsește infractorul, iar nu infrațiunea²³. Pe de altă parte, aceeași calificare penală poate acoperi o sferă largă de comportamente cu un grad de gravitate variabil.

57. Motivele hotărârii de condamnare au, în opinia noastră, un rol determinant în desfășurarea evaluării care trebuie efectuată. Prin urmare, trebuie să se examineze dacă instanța care a condamnat persoana în cauză a calificat faptele drept „grave” sau „deosebit de grave” și elementele pe care le-a reținut în susținerea acestei calificări.

58. După cum am arătat anterior, nu este vorba, așadar, despre definirea unui prag de gravitate deosebită a unei infrațiuni la nivelul Uniunii, întrucât acest lucru ar fi nu numai contrar diferențelor care există între politicile penale ale statelor membre, ci și incompatibil cu metoda care constă în impunerea unei examinări a tuturor împrejurărilor specifice fiecărui caz individual.

²⁰ A se vedea în special Hotărârea din 2 aprilie 2020, Comisia/Polonia, Ungaria și Republica Cehă (Mecanism de transfer temporar al solicitanților de protecție internațională) (C-715/17, C-718/17 și C-719/17, EU:C:2020:257, punctul 154 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea din 22 septembrie 2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság și alții (C-159/21, EU:C:2022:708, punctul 92).

²¹ Astfel de praguri sunt prevăzute în mod diferit în anumite state membre, în timp ce altele privilegiază o analiză de la caz la caz. A se vedea printre altele Raportul Comisiei, intitulat „Evaluation of the application of the recast Qualification Directive (2011/95/EU)”, 2019, p. 135, disponibil la următoarea adresă de internet: <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2019/feb/eu-ceas-qualification-directive-application-evaluation-1-19.pdf>. Pentru statele membre care prevăd praguri ale pedepselor în legislațiile lor naționale, Comisia evocă praguri de pedepse cuprinse între trei și zece ani de închisoare.

²² După cum indică în mod întemeiat Comisia în observațiile sale scrise, respingerea automatismelor și necesitatea unei evaluări individuale pe baza tuturor împrejurărilor pertinente sunt constante în jurisprudența Curții referitoare la Directiva 2011/95: a se vedea în special Hotărârea din 9 noiembrie 2010, B și D (C-57/09 și C-101/09, EU:C:2010:661, punctele 87, 88, 93 și 94), Hotărârea din 24 iunie 2015, T. (C-373/13, EU:C:2015:413, punctele 86-89), Hotărârea Ahmed (punctele 48-50), precum și Hotărârea din 22 septembrie 2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság și alții (C-159/21, EU:C:2022:708, punctele 80, 81 și 92).

²³ A se vedea „The refugee Convention, 1951: the Travaux préparatoires analysed with a Commentary by Dr. Paul Weis”, *op. cit.*, p. 246.

59. În plus, este necesar să se precizeze, asemenea Comisiei, că, dat fiind că dreptul penal material face obiectul doar al unei armonizări limitate, statele membre păstrează o anumită marjă de apreciere în definirea a ceea ce constituie o „infrațione deosebit de gravă” în scopul aplicării articolului 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95.

60. În ceea ce privește în prezent *criteriile*, Curtea a indicat, în Hotărârea Ahmed, că interpretarea potrivit căreia este necesar să se procedeze la evaluarea tuturor faptelor relevante „este susținută de raportul Biroului European de Sprijin pentru Azil (EASO)[²⁴] din luna ianuarie a anului 2016, intitulat «Excludere: articolele 12 și 17 din Directiva calificare (2011/95/UE)», care recomandă, la punctul 3.2.2 referitor la articolul 17 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2011/95, ca gravitatea infraționii susceptibile de a exclude o persoană de la recunoașterea protecției subsidiare să fie apreciată în raport cu o pluralitate de criterii precum în special natura actului în cauză, prejudiciile cauzate, forma procedurii folosite pentru a începe urmărirea penală, natura pedepsei aplicabile și luarea în considerare a aspectului dacă cele mai multe instanțe consideră de asemenea actul în cauză ca o infrațione gravă. [AUEA] se referă, în această privință, la anumite decizii adoptate de instanțele supreme ale statelor membre”²⁵.

61. Chiar dacă criteriile precizate de Curte în această hotărâre au fost evidențiate cu privire la noțiunea de „infrațione gravă”, în sensul articolului 17 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2011/95, apreciem că aceste criterii sunt de asemenea utile pentru a stabili existența unei „infraționi deosebit de grave”, în sensul articolului 14 alineatul (4) litera (b) din directiva menționată²⁶, înțelegându-se că criteriile respective trebuie, în acest context, să urmărească să demonstreze gravitatea excepțională a infraționii în discuție, ceea ce constituie o diferență de grad foarte mare în raport cu infraționea gravă²⁷.

62. Observăm în această privință că, printre factorii luați în considerare în cadrul aplicării articolului 33 alineatul 2 din Convenția de la Geneva, figurează natura infraționii, prejudiciul produs efectiv, forma procedurii aplicate pentru urmărirea penală și problema dacă actul în discuție ar fi considerat grav în majoritatea ordinilor juridice²⁸.

63. În consecință, următoarele criterii trebuie, în opinia noastră, să fie luate în considerare pentru a demonstra existența unei „infraționi deosebit de grave”, în sensul articolului 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95: natura actului în cauză²⁹, prejudiciile cauzate³⁰, forma procedurii

²⁴ Devenită Agenția Uniunii Europene pentru Azil (AUEA) [a se vedea Regulamentul (UE) 2021/2303 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 decembrie 2021 privind Agenția Uniunii Europene pentru Azil și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 439/2010 (JO 2021, L 468, p. 1)].

²⁵ A se vedea Hotărârea Ahmed (punctul 56).

²⁶ A se vedea în această privință AUEA, *Judicial analysis: Ending international protection*, ediția a doua, 2021, p. 62.

²⁷ A se vedea, de exemplu, în privința criteriilor reținute de Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul Contenciosului privind Străinii, Belgia), Hardy, J., și Mathues, G., „Retrait du statut de réfugié pour motifs d'ordre public – «Constituer un danger pour la société du fait qu'il a été condamné définitivement pour une infraction particulièrement grave»”, *Revue du droit des étrangers*, Association pour le droit des étrangers, Bruxelles, 2020, nr. 207, p. 5-14, în special p. 6-9.

²⁸ A se vedea Luarea de poziție a UNHCR privind inițiativa populară federală „pentru returnarea infractorilor străini” (inițiativă privind returnarea), 10 septembrie 2008, punctul 21, p. 11.

²⁹ Împrejurarea că un act este caracterizat printr-un grad ridicat de cruzime poate constitui un indiciu că o infrațione este deosebit de gravă, la fel ca și caracterul intenționat sau neintenționat al actului sancționat.

³⁰ Pot fi incluse în această categorie efectele concrete ale infraționii în societate, și anume natura și amploarea inconvenientelor pentru victime și, în sens mai larg, pentru societate: perturbarea socială, luarea în considerare a preocupărilor și a măsurilor luate pentru remedierea acestora. A se vedea Hinterhofer, H., „Das «besonders schwere Verbrechen» iS des § 6 Abs 1 Z 4 AsylG – Ein konkretisierender Auslegungsvorschlag aus strafrechtlicher Sicht”, *Fremden- und asylrechtliche Blätter: FABL: Jahrgangsband mit Judikaturammlung*, Sramek, Viena, 2009, nr. 1, p. 38-41.

aplicate pentru a urmări și a judeca persoana în cauză, natura și durata pedepsei pronunțate³¹, precum și luarea în considerare a aspectului dacă majoritatea instanțelor consideră de asemenea că actul în discuție este o infracțiune deosebit de gravă.

64. În plus, trebuie să se țină seama de ceea ce Curtea a statuat în Hotărârea Ahmed, în privința pedepsei aplicate, și anume că articolul 17 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2011/95 se opune unei legislații naționale care prevede că se poate considera că un solicitant de protecție internațională a comis o infracțiune gravă doar pe baza pedepsei aplicabile pentru o anumită infracțiune potrivit dreptului acestui stat membru³². Hotărârea amintită recunoaște totuși că criteriul pedepsei aplicabile prezintă o importanță deosebită pentru aprecierea gravității unei infracțiuni³³.

65. În contextul unei pedepse pronunțate și nu doar aplicabile, considerăm că criteriul referitor la natura și durata pedepsei trebuie să joace un rol și mai important³⁴.

66. Recunoaștem însă, prin analogie cu ceea ce Curtea a statuat în Hotărârea Ahmed, că criteriul pedepsei pronunțate nu trebuie să fie utilizat singur și în mod automat pentru a examina dacă o infracțiune este deosebit de gravă. Acest criteriu, asemenea celui al naturii infracțiunii, trebuie completat printr-o apreciere a tuturor împrejurărilor, care să includă o examinare a contextului în care a fost săvârșită infracțiunea și a comportamentului persoanei în cauză³⁵, această apreciere trebuind în special să se întemeieze pe motivele care figurează în hotărârea de condamnare.

67. Astfel, din moment ce articolul 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95 se referă la o condamnare definitivă, este necesar să se considere că instanța care a pronunțat o asemenea condamnare a luat în considerare toate circumstanțele individuale în vederea pronunțării pedepsei pe care a considerat-o adecvată. În această privință, caracterul decisiv al motivelor hotărârii de condamnare și al aprecierii făcute de instanța penală care a pronunțat această hotărâre, pe care am subliniat-o anterior, ne pare să rezulte din diferența existentă între cauzele de excludere de la recunoașterea statutului de refugiat sau de la beneficiul protecției subsidiare, menționate la articolul 12 alineatul (2) litera (b) și la articolul 17 alineatul (1) litera (b) din această directivă, care se referă la faptul de a fi „comis” o infracțiune gravă, și cauza de revocare sau de refuz al acordării statutului de refugiat prevăzută la articolul 14 alineatul (4) litera (b) și alineatul (5) din directiva menționată, care privește faptul de a fi fost „condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă”.

³¹ Constatarea potrivit căreia o pedeapsă privativă de libertate este sau nu însoțită de suspendare prezintă, în opinia noastră, o anumită importanță.

³² A se vedea Hotărârea Ahmed (punctul 58).

³³ A se vedea Hotărârea Ahmed (punctul 55).

³⁴ A se vedea, cu privire la criteriul pedepsei, Kraft, I., „Article 14, Revocation of, ending of or refusal to renew refugee status”, în Hailbronner, K. și Thym, D., *EU Immigration and Asylum Law: A Commentary*, ediția a doua, C. H. Beck, München, 2016, p. 1225-1233, în special p. 1231. Autorul arată că „o infracțiune deosebit de gravă în contextul articolului 33 alineatul 2 din Convenția de la Geneva este în general admisă dacă o persoană este condamnată pentru infracțiuni sancționate cu pedepse cu închisoarea de lungă durată, precum omorul, violul, tâlhăria, incendiul săvârșit cu intenție, terorismul internațional etc.” (traducere liberă).

³⁵ A se vedea, cu privire la articolul 33 alineatul 2 din Convenția de la Geneva, Goodwin-Gill, G. S., și McAdam, J., *The refugee in international law*, ediția a treia, Oxford University Press, Oxford, 2007, p. 239, și Hathaway, J. C., *The Rights of Refugees under International Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2021, p. 413-416.

68. Pe de altă parte, ne pare deosebit de pertinent, în cadrul evaluării care trebuie efectuată, să se compare pedeapsa aplicată cu nivelul maxim legal aplicat pentru infracțiunea în cauză³⁶. În plus, trebuie să se examineze poziționarea pedepsei pronunțate în scala pedepselor în vigoare în statul membru în cauză³⁷.

69. Adăugăm de asemenea următoarele criterii care, în opinia noastră, trebuie să facă parte din seria celor care sunt utile pentru a aprecia dacă o infracțiune prezintă un grad de gravitate excepțional:

- caracterul preponderent al circumstanțelor agravante sau, dimpotrivă, al circumstanțelor atenuante și
- natura interesului juridic căruia i s-a adus atingere³⁸.

70. De asemenea, trebuie să se precizeze că articolul 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95 se referă la împrejurarea că un refugiat a fost „condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă”³⁹. Utilizarea singularului, precum și necesitatea de a reține o interpretare restrictivă a dispoziției menționate exclud, în opinia noastră, ca această cauză de revocare sau de refuz al acordării statutului de refugiat să poată fi aplicată pe baza cumulului pedepselor pronunțate pentru mai multe infracțiuni, dintre care niciuna, luată în considerare izolat, nu poate fi calificată drept „infracțiune deosebit de gravă”⁴⁰.

71. Revine instanței de trimitere sarcina de a aprecia, având în vedere metoda și criteriile pe care tocmai le-am descris, dacă poate califica condamnarea care a fost pronunțată împotriva lui M.A. ca referindu-se la o „infracțiune deosebit de gravă”. Această instanță va trebui să țină seama în special de natura și de nivelul pedepsei care a fost pronunțată împotriva lui M.A., în speță o pedeapsă cu închisoarea de 24 de luni. Instanța menționată va trebui de asemenea să verifice dacă această pedeapsă este însoțită de o suspendare de opt luni, după cum pare să reiasă din observațiile scrise ale lui M.A. și ale guvernului neerlandez.

72. În plus, după cum am indicat deja, metoda care constă în reținerea în reglementarea neerlandeză a unui nivel al duratei pedepsei sau a măsurii privative de libertate aplicate, în speță de zece luni, ca prag minim care poate permite unui stat membru să pună în aplicare posibilitatea de revocare sau de refuz al acordării statutului de refugiat de care dispune, nu ne pare contestabilă în principiu. Această metodă trebuie să includă însă o apreciere a tuturor împrejurărilor specifice fiecărei situații individuale, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

³⁶ Cu cât pedeapsa cu închisoarea aplicată se apropie de pedeapsa maximă, cu atât autoritatea competentă va putea considera că este vorba despre o infracțiune deosebit de gravă (a se vedea Hinterhofer, H., *op. cit.*).

³⁷ Dacă pedeapsa pronunțată se află în partea superioară a scalei pedepselor, acest lucru poate constitui un indiciu că infracțiunea în discuție este deosebit de gravă.

³⁸ Trebuie să se examineze dacă este vorba despre atingeri aduse bunurilor sau persoanelor: violențele contra persoanelor ar putea apărea mai frecvent ca deosebit de grave. Pe de altă parte, impactul mediatic al unei crime poate constitui un indiciu al caracterului fundamental al interesului juridic căruia i s-a adus atingere.

³⁹ Sublinierea noastră.

⁴⁰ A se vedea Hardy, J. și Mathues, G., *op. cit.*, care consideră că „[u]n număr foarte mare de condamnări pentru fapte care nu sunt de o gravitate excepțională nu ar trebui *a priori* să fie suficient, chiar dacă acestea arată o tendință incontrollabilă de a compromite ordinea publică” (p. 9). A se vedea de asemenea Neusiedler, M., „Der Asylaberkennungsgrund des «besonders schweren Verbrechens»”, *Migralex: Zeitschrift für Fremden- und Minderheitenrecht*, Braumüller, Viena, 2021, nr. 1, p. 8-14, și analiza juridică a AUEA citată la nota de subsol 26 din prezentele concluzii, p. 62, punctul 5.3.

73. În plus, astfel cum arată în mod întemeiat Comisia, ne pare contrar articolului 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95 că reglementarea neerlandeză permite autorității competente să cumuleze mai multe pedepse pronunțate pentru mai multe infracțiuni pentru a verifica dacă acest prag minim este depășit. În această privință, considerăm că este pertinent să se facă o distincție după cum dreptul penal al unui stat membru prevede, în caz de concurs de infracțiuni, cumularea pedepselor sau chiar necumularea pedepselor cu aplicarea celei mai grave pedepse suportate. Revine instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă pedeapsa aplicată lui M.A. rezultă din una sau alta dintre aceste ipoteze, prima neputând determina autoritatea competentă, prin cumularea mai multor pedepse pronunțate pentru mai multe infracțiuni, să rețină calificarea drept „infracțiune deosebit de gravă”, în sensul acestei dispoziții.

V. Concluzie

74. Având în vedere toate considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la prima întrebare preliminară adresată de Raad van State (Consiliul de Stat, Țările de Jos) după cum urmează:

Articolul 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate

trebuie interpretat în sensul că

- o „infracțiune deosebit de gravă”, în sensul acestei dispoziții, desemnează o infracțiune care se caracterizează printr-un grad excepțional de gravitate;
- un stat membru se poate prevala de cauza de revocare sau de refuz al acordării statutului de refugiat, prevăzută la articolul 14 alineatul (4) litera (b) sau alineatul (5) din Directiva 2011/95, numai după ce a efectuat, în fiecare caz individual, o evaluare a faptelor specifice de care are cunoștință pentru a stabili dacă există motive întemeiate pentru a crede că actele comise de persoana în discuție se încadrează în această cauză de revocare sau de refuz al acordării, aprecierea gradului excepțional de gravitate al infracțiunii pentru care această persoană a fost condamnată printr-o hotărâre judecătorească definitivă necesitând o examinare completă a tuturor împrejurărilor specifice cazului individual respectiv;
- pentru a se stabili existența unei „infracțiuni deosebit de grave”, în sensul articolului 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95, statul membru în cauză trebuie să își întemeieze examinarea în special pe următoarele criterii: natura actului în discuție, prejudiciile cauzate, forma procedurii aplicate pentru urmărirea penală și judecarea persoanei în cauză, natura și durata pedepsei pronunțate, prin compararea acestei pedepse cu nivelul maxim legal aplicat pentru infracțiunea în cauză și prin examinarea poziționării pedepsei respective în scala pedepselor în vigoare în acest stat membru, luarea în considerare a aspectului dacă majoritatea instanțelor consideră de asemenea actul în discuție ca fiind o infracțiune deosebit de gravă, caracterul preponderent al circumstanțelor agravante sau, dimpotrivă, al circumstanțelor atenuante, precum și natura interesului juridic căruia i s-a adus atingere;

- nu se opune unei reglementări naționale care stabilește un prag minim de durată a pedepsei pronunțate, de la care o infracțiune poate fi calificată drept „infracțiune deosebit de gravă”, în sensul articolului 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95, cu condiția, pe de o parte, ca luarea în considerare a acestui prag minim să fie însoțită de o apreciere a tuturor împrejurărilor specifice fiecărei situații individuale și, pe de altă parte, ca această reglementare să nu permită cumularea mai multor pedepse pronunțate pentru mai multe infracțiuni, dintre care niciuna, luată în considerare izolat, nu atinge gradul excepțional de gravitate impus de această dispoziție, pentru a stabili dacă pragul minim menționat este depășit.